

Retorn a Killybegs - Sorj Chalandon

Davant la guerra, tant els corresponents com els novel·listes saben que les figures retòriques sobren. Si els fets són extrems, n'hi ha prou de narrar-los amb la màxima precisió, sense afegir-hi ni un adverbí ni un comentari. És el que fan Hemingway, Günter Wallraff, Anna Politkóvskaia i també Sorj Chalandon.

Nascut a Tunis el 1952, Sorj Chalandon ha cobert la guerra del Golf, Líban, Somàlia, el Txad i va ser un dels primers periodistes que van entrar als camps de Sabra i Xatila després de la matança de refugiats. Als vint anys ja treballava com a periodista a Irlanda del Nord. D'aquelles vivències n'ha sorgit *Retorn a Killybegs*, una novel·la sobre un home que torna al seu poble natal a Irlanda després de reconèixer que ha estat un agent britànic infiltrat a l'IRA.

Chalandon no jutja, però narra els fets des del punt de vista del protagonista, de manera que tendim a comprendre les decisions que pren, que és com dir les accions que fa. El llibre relata la infantesa al llogaret de Killybegs, on el pare li parla en gaèlic però el renya en anglès, com si volgués vincular cada llengua a una esfera sentimental. Després vénen l'emigració a Irlanda del Nord, els primers contactes amb l'IRA, l'ascensió i la davallada en l'organització. A *Retorn a Killybegs* els anglesos són els altres, distants i desdibuixats.

Com que no som davant un pamflet, també hi ha anglesos bondadosos i irlandesos cruels; el que tenen en comú és una ràbia que avui dia només podem reviuir amb una novel·la com aquesta, escrita per algú que ha vist, que recorda i que sap escriure. Com que som davant una novel·la, les persones són més importants que els col·lectius, i les qüestions personals no són accessòries, tant si parlem dels capellans, dels soldats, de les mares o dels carcellers. Com que l'autor sap de què parla, ens fem una idea sobre el que significava ser un nacionalista irlandès a Belfast sota el govern de Margaret Thatcher, quan els presos del'IRA van passar a ser considerats delinqüents comuns. Va ser llavors quan van començar les protestes i les vagues de fam que van culminar amb la mort de Bobby Sands. Però això és el teló de fons: del que parla la novel·la és del compromís, dels errors i de la traïció.

En una entrevista feta per Assumpció Maresma, Chalandon explicava: "Totes les novel·les vénen d'una ferida íntima i profunda que des del periodisme no he pogut escriure". Llavors ella li preguntava: "Què trieu, el periodisme o la literatura?" I ell responia: "Tots dos. El periodisme m'ha ferit molt i la literatura m'ha guarit."